

José Saramago Nobel-díjas író

José Saramago 1922-ben született egy kis portugál faluban, Azinhagaban. Az ipari tanuló iskola elvégzése után autodidakta módon képezte magát, s igen korán elkezdett írni. A negyvenes évek végén megjelent első regényeit azonban mintegy harminc esztendő szünet követte, így tényleges írói pályája csak az 1970-es '80-as évek fordulóján kezdődött el. Munkásságának kezdete egybeesik a portugál próza megújulásával, így Saramago egy darabig a posztmodern írói szemlélet és a latin-amerikai mágikus realizmus hatása alá került. Bár „kísérleti regénynek” majd „regénykísérletnek” nevezett első regénye után visszatért a hagyományos eszközökhöz, a posztmodern nyomait magán viselő történelemszemlélete, a valóságba beszüremkedő csoda, a megmagyarázhatatlan történések iránti érzékenysége egész pályája során megmaradt.

A nyolcvanas években írt regényeiben hazája történelmének epizódjait mutatta be (pl. Felemelkedve a földről, Ricardo Reis halálának éve). A kilencvenes években írói érdeklődése az egyetemes kérdések felé fordult, egyre nagyobb pesszimizmussal szemlélte az emberiség jelenét és jövőjét. Anti-utópiának is felfogható regényeiben – amelyek közül kiemelkedik a Vakság apokaliptikus víziója – a jelen kort feszítő kérdésekre kereste a választ. A portugál irodalom egyik legjelentősebb írója 1998-ban kapta meg az irodalmi Nobel-díjat. A kilencvenes évek elején elhagyta Portugáliát, miután egy regénye miatt összekülönbözött az ország kormányával. A 87 éves José Saramago a spanyolországi Kanári-szigeteken, Lanzarotén lévő házában hunyt el 2010. június 18-án. Az író leukémiában szenvedett, rövid rosszullét után halt meg.

Saramago kétszer is ellátogatott Magyarországra, a nyolcvanas évek derekán és végén, s mindkét alkalommal előadást tartott az ELTE BTK Portugál Tanszékén. Azóta is állandó kapcsolatban állt a Portugál Tanszékkel, amelyről fordítói, népszerűsítői és munkásságának elemzői kerültek ki. Az ELTE Szenátusa 2010. május 14-i ülésén, az egyetem alapításának 375. évfordulójára emlékező ünnepségsorozat részeként fogadta az ELTE díszdoktorává, betegsége megakadályozta abban, hogy elutazzon Budapestre, helyette Carlos Reis, a Saramago Alapítvány fővédnöke vette át az elismerést.

